

A geográfus útjai – hasznos és eredményes tanácskozás

A Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karának Földrajzi Intézete és Földtudományok Doktori Iskolája több száz fős közönséget üdvözölhetett a március 18-án rendezett Tóth József Emlékkonferencián – árulta el TÉSITS Róbert a szervezőbizottság elnöke. Az eredetileg a professor úr halálának első évfordulójára tervezett esemény végül a születésnapján került megrendezésre. Tóth József a rendezvény napján lett volna 74 éves. Mi sem mutatja jobban a professor úr emberi és szakmai nagyságának elismerését, hogy a munkásságához igazodó szekciók ellenére néhány hét alatt több mint félszáz előadás-absztrakt érkezett a szervezőkhöz. A konferencia résztvevői négy szekcióban (nyolc helyszínen) megvitatták a földrajzi tér alapvető szerveződési elveihez kapcsolódó aktuális kérdéseket, a magyar településrendszer múltját, jelenét és jövőjét érintő társadalmi-gazdasági és környezeti változásokat, feltárták az átalakulás, a fejlődés tendenciáit, várható strukturális változásait, valamint annak térszerkezeti következményeit. Az előadók felkészültsége és szakmai elszántsága tartalmazta és színvonalas előadásokat, hasznos és eredményes tanácskozást hozott. A szervezők és a szerkesztők azon munkálkodnak, hogy a színvonalas előadások, illetve tapasztalatcsere eredményei a szakmai közvélemény számára 2015 januárjában egy közel 600 oldalas kötet formájában minél szélesebb körben elérhetővé váljanak [TÉSITS Róbert – ALPEK B. Levente (szerk.): *A mi geográfánk – Tóth József Emlékkötet*. Pécs: Publikon Kiadó, 2015].

A konferencia megnyitóján BÓDIS József, a PTE rektora Arany Jánost idézve beszélt Tóth Józsefről, akit úgy írt le, mint az integrált Pécsi Tudományegyetem szimbolikus alakját. „A PTE megszervezéséhez olyan embert kellett keresni, aki bölcs, integráló személyiség, konszenzusra törekszik. Tóth József személyében mindezeket a tulajdonságokat sikerült megtalálni; ő vezényelte le a PTE első periódusát.” – mondta a rektor úr, majd hozzátette: „A kezdet nehezebb volt, mint amit ma megélünk.” Páva Zsolt polgármester arra is felhívta a figyelmet, hogy Tóth József Pécs díszpolgára is volt; nem véletlenül, hiszen együttműködésre törekedett nem csak a tudományos, hanem vezetői szerepében is. AUBERT Antal intézetigazgató a Földrajzi Intézet elmúlt 25 évéről adott egy rövid áttekintést, amelyben külön kiemelte a Tóth József által alapított doktori iskolát. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a kezdetektől generációs sokszínűség jellemzi az intézetet, és az egészséges korpipiramis garancia a szellemi pezsgésre.

A plenáris előadók mindegyike a tavaly elhunyt rector emeritus alakjához kötötte előadását. BECSEI József professor Tóth József alföldi gyökereiről beszélt, az életét meghatározó Szegedhez és Békéscsabához kötődő kutatásairól. Az Alfölddel való kutatásai azután is folytatódtak, hogy a professor 1984-ben Pécsre költözött. Tóth József nemcsak segítséget nyújtott a terület elmaradottságának bemutatásában, valamint az ebből levezethető javaslatok megfogalmazásában, hanem bekapcsolta az általa irányított kutatásokba azokat az embereket, akik a jelentős döntéseket hozták. Így a tudomány a mindennapi gyakorlat szerves részévé vált, hiszen a döntést hozók nem kívülről ismerték meg a tudomány által feltártakat, hanem maguk is részt vettek abban.

BELUSZKY Pál *Vízfej, vagy zászlóshajó?* címmel tartott előadásában – Tóth József megye kontra régió gondolatfelvetése nyomán – Budapest és a vidék viszonyát feszegette. Budapesten él a magyar lakosság 17,4%-a, s közben például az informatikai beruházások 77%-a, a K+F beruházások 63,3% ott valósul meg, s a tudományos fokozattal rendelkezőknek is több mint 50%-a fővárosban él és dolgozik. Vajon ez egy természetes folyamat vagy tudatos városfejlesztés eredménye? Ez az aránytalanság gátolja-e az ország normális működését, hátráltatja-e harmonikus fejlődését, a területi egyenlőtlenségek mérséklését? Milyen okok, folyamatok tették lehetővé Budapest túlfejlődését? A főváros „túlfejlődött” vagy „túlfejlesztették”? Mérlegelve Budapest jelenlegi pozícióját, lehet-e, szabad-e tovább támogatni a város „fejlődését”,

gazdaságának-súlyának növelését, szerepkörének bővülését? A főváros ellenpólusainak viszonylag kis súlya milyen okokra vezethető vissza? Van-e lehetőség a kis területű országban további „valódi” nagyvárosok kialakulására? A válaszok sokfélék, gyakran egymásnak ellentmondóak. Előadása végén pedig elmondta: ha a nemzetstratégia az Európához való integrálódást helyezi előtérbe, akkor tudatosan is szükséges fejleszteni Budapestet, hogy az európai városversenyben pástra tudjon lépni Varsóval vagy Béccsel szemben. Ha az ország a bezárkózás mellett dönt, vagy nem a Nyugathoz igazodik, akkor erőteljes vidéki városfejlesztésre lesz szükség.

KOCSIS Károly *Tóth József helye a magyar földrajz Panteonjában* címmel tartott előadást, amelyben egy 25 fős, szubjektív összeállítást mutatott be arról, kik szerepelnének szerinte egy ilyen összeállításban. Hunfalvy, Teleki, Kéz, Láng, Enyedi mellett már ott szerepel Tóth József, akinek szakmai jelentőségét nem kis részben éppen az a tény adja, hogy nem annyira részese, inkább formálója akart lenni valaminek. Jelentős szerepe volt abban, hogy a hazai társadalomföldrajz azzá lett, aminek ma ismerjük: személyében és tanítványain keresztül segített kibontakoztatni annak sokszínű, a gazdaságföldrajz primátusát immár levedlett kutatási horizontját. Vízióját a befogadó, minden irányba és a társadalom bármely térrel kapcsolatos problémájára nyitott földrajzról haláláig következetesen képviselte, és az általa teremtett iskolán keresztül a következő generációra is továbbhagyományozta.

TRÓCSÁNYI András *Az urbanizáció sajátos képe, avagy Tóth József liberális víziói és a még színesebb valóság* címmel tartott előadást. Tóth József tanítványaként a hazai (formális) urbanizáció utóbbi két évtizedére tekintett vissza, felvillantva a folyamat néhány területi, időbeni és strukturális sajátosságát, különlegességét. Az integrált PTE első rektorának sajátos nézetei voltak a várossá válásról. Tóth József vallotta, hogy hazánkban a rendszerváltás előtti urbanizáció megkésett volta mellett is – törvényi korlátokkal – fékezett sebességű. Hirdette, hogy a funkcionális értelemben vett városok köre messze meghaladta a formálisan városi címmel rendelkező településeket. Hitte, hogy az országban még jelentős urbanizációs tartalékok rejlenek, a relatíve fejlett térségi központok városi címmel történő felvértezése egy új fejlődési pálya kiindulópontját jelentheti.

A plenáris előadások után a BTK-TTK könyvtárban került sor egy eseményre: a szakkönyvtárat Tóth Józsefről nevezték el, és a helyszínen emléktáblát is avattak. A vendégek ez alkalomból DÖVÉNYI Zoltán és DÁRDAI Ágnes professzorok előadásait hallgathatták meg Tóth József doktori iskola alapítói, illetve rektori szerepéről az integrált Egyetemi Könyvtár megteremtésében. A konferencia tudományos programjának zárására késő délután került sor, amelyben a PTE Földrajzi intézetének igazgatója összegezte a nap legfontosabb eredményeit.

Összeállította:
Dr. habil Tésits Róbert
a konferenciát szervező bizottság elnöke, Pécs